

အစီရင်ခံစာအကျဉ်းချုပ်

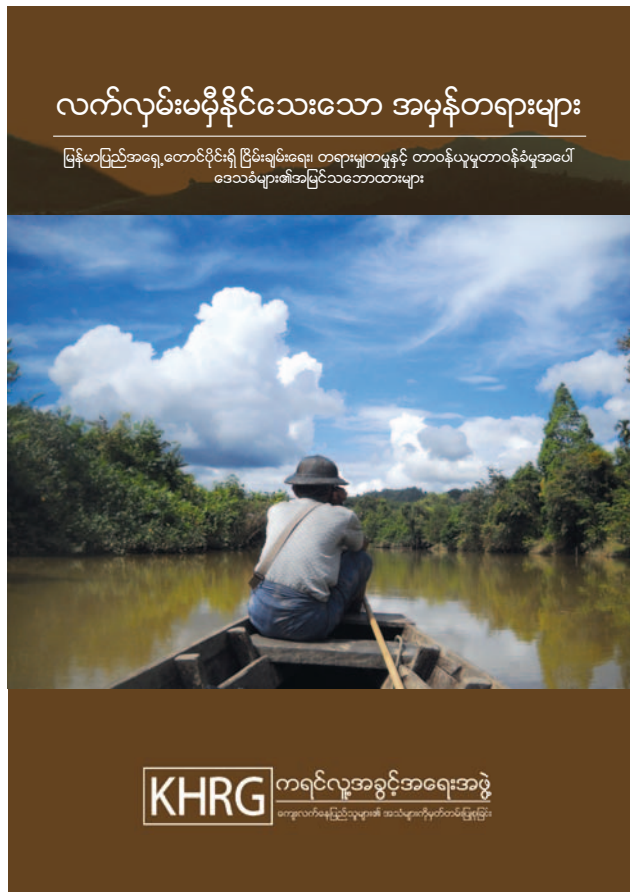
၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ

လက်လှမ်းမမီနိုင်သေးသော အမှန်တရားများ

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တရားမျှတမှုနှင့် တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှုအပေါ် ဒေသခံများ၏အမြင်သဘောထားများ

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် နေထိုင်ကြသူများသည် အတိတ်ကာလမှ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ကျူးလွန်မှုများ၏အကျိုးဆက်များကို ဆက်လက်ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရလျက်ရှိပါသည်။ ထိုလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများတွင် စစ်ပွဲများဖြစ်ပွားနေသည့်ကာလ၌ ကြုံတွေ့ရသောချိုးဖောက်မှုများပါသကဲ့သို့ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် စီးပွားရေးထိခိုက်ပျက်စီးမှုများကြောင့် တွေ့ကြုံခံစားရသော ချိုးဖောက်မှုများလည်း ပါဝင်ပါသည်။ သို့သော် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ၊ အပြိုင်တည်ရှိနေသော တရားစီရင်ရေးစနစ်များ၊ နိုင်ငံရေးမျှော်မှန်းချက်မရှိခြင်းများအပြင် တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် ပြည်တွင်းစစ်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများမှာ အစဉ်အလာအရ သို့မဟုတ် ပုံစံမျိုးစုံဖြင့် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားလျက်ရှိပါသည်။ ထို့အတွက် ဤချိုးဖောက်မှုများအားဖြေရှင်းရန် ကြိုးပမ်းနေမှုများနှင့် ထိုကြိုးပမ်းမှုများ၏ သက်ရောက်မှုများမှာ နှောင့်နှေး ကြန့်ကြာလျက်ရှိပါသည်။

ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) နှင့် မြန်မာအစိုးရတို့အကြား ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမအပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီချက် လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးနောက်တွင် သိသာထင်ရှားသည့် တိုးတက်မှုများရရှိလာသော်လည်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ပြည်သူများမှာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ခံစားရလျက်ရှိနေသေးပါသည်။ လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများ လျော့နည်းသွားပြီးနောက် ရွာသားများသည် အခြားလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုပုံစံအသစ်များဖြစ်သော မြေယာသိမ်းယူခြင်းအပြင် ပိုမိုဆိုးရွားသော အခြေအနေများနှင့် ဆက်လက်ရင်ဆိုင်ကြရပါသည်။ ပဋိပက္ခဒဏ်ခံစားရသော ပြည်သူများအနေဖြင့်လည်း ဆယ်စုနှစ်ကြာအောင် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသော လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများ၏သက်ရောက်မှုများ၊ လူမျိုးရေးခွဲခြားဆက်ဆံမှုများနှင့် ခါးသီးသည့်လူမှုစိတ်ဒဏ်ရာများကို ခံစားကြရပါသည်။

လက်လှမ်းမမီနိုင်သေးသော အမှန်တရားများ

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တရားမျှတမှုနှင့် တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှုအပေါ် ဒေသခံများ၏အမြင်သဘောထားများ

အစီရင်ခံစာအပြည့်အစုံကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာ၊ မြန်မာဘာသာနှင့် ကရင်ဘာသာများဖြင့် ရရှိနိုင်ပါသည်။ အစီရင်ခံစာအားလုံးကို www.khrgh.org တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူညီမှုစာချုပ် (NCA)အား လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းသည် အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သည့် ပြောင်းလဲမှုအချို့ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ယခုအခါတွင် ရှေ့ဆက်ရန်ခက်ခဲနေသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်သည် မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ သမိုင်းဝင်အမွေဆိုးဖြစ်သည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် အသစ်ပေါ်ထွက်လာသည့်ချိုးဖောက်မှုများအပေါ် မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ ဖြေရှင်းပေးနိုင်မည်ကို ရှင်းလင်းစွာမသိရသေးပေ။ အတိတ်ကာလမှ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများသည် ဒေသခံများ၏ နေ့စဉ်ဘဝအား အမှန်တကယ်ပင်သက်ရောက်မှုများ ဆက်လက် ရှိနေပြီး ချိုးဖောက်မှုပုံစံအသစ်များသည်လည်း ဒေသခံပြည်သူလူထု၏ စီးပွားရေးကိုပါ ထပ်လောင်းထိခိုက်မှုများရှိစေပါသည်။ ထို့ကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသော ဒေသခံများအနေဖြင့် တရားမျှတမှုနှင့် ကျေလည်အောင်ပေးသည့်လျော်ကြေးငွေများရရှိရန် အလွန်အရေးကြီးလှပါသည်။ ၎င်းတို့၏ စိုးရိမ်မှုများအား ထိရောက်စွာဖြေရှင်းပေးနိုင်ခြင်း ရှိမရှိကိုမူ ထိခိုက်ခံစားရသော သက်ဆိုင်ရာဒေသခံများကသာ ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ဤပုံကို ၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ မေလ ၁၈ ရက်နေ့တွင် ဖာပွန်ခရိုင်၊ လူသောမြို့နယ်၊ ယယ်မူပလောကျေးရွာအုပ်စုတွင် ရိုက်ယူခဲ့ပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သည့် နေရာတစ်နေရာတွင် မုဆိုးမနှင့်အတူ သူမ၏ကလေး လေးယောက်ပုံဖြစ်ပါသည်။ သူမ၏ခင်ပွန်းအား ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် တပ်မတော်စစ်သားများမှ သတ်ခဲ့ကြပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာတွင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ သမိုင်းကြောင်းတစ်လျှောက်ဖြစ်ပေါ်လာသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုပုံစံများနှင့် ပြောင်းလဲလာသောလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုပုံစံများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် အတိတ်ကာလနှင့် လက်ရှိလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအပေါ် ရွာသားများမှတရားမျှတမှုနှင့် ပြန်လည်ကုစားမှုများရရှိနိုင်သည့်ပုံစံများအပေါ် ဒေသခံများ၏အမြင်များကိုပါ ဖော်ပြထားပါသည်။ အချို့သော အပြောင်းအလဲများအား နားလည်နိုင်ရန်အတွက် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ (KHRG) မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ် တစ်နိုင်ငံလုံးအပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူညီမှုစာချုပ်လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးနောက်ပိုင်း ရွာသားများ၏ဘဝအခြေအနေကို အဓိကထားမေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း စစ်တပ်၏ပြုမူလုပ်ဆောင်မှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများမှာ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမအပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးကာလမှစတင်၍ ပြောင်းလဲမှုများစွာရှိကြောင်းကို နားလည်ထားရမည်ဖြစ်သည်။ ဤအစီရင်ခံစာရှိ ဖော်ပြချက်တစ်လျှောက်လုံးတွင် အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီမှု(၂)ရပ်လုံး၏ ကာလအတွင်း ထင်ဟပ်မှုများကို ရည်ညွှန်းထားပါသည်။ သို့သော် ရွာသားအများစုမှာ အဆိုပါအပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးကာလနှစ်ခုအား ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေသောဖြစ်စဉ်တစ်ခုတည်းအဖြစ်သာ ရှုမြင်ပါသည်။

အခန်း (၁)။ ။အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးမတိုင်မီက လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ - ဆက်လက်ခံစားရလျက်ရှိသော အမွေဆိုး

အခန်း (၁)တွင် အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးမတိုင်မီကာလများအတွင်း သမိုင်းကြောင်းတစ်လျှောက်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများကို သုံးသပ်ဖော်ပြထားသည်။ ဤအခန်းတွင် ၂၀၁၂ ခုနှစ်မတိုင်မီကာလများက ပြည်သူများမှ အများဆုံးတွေ့ကြုံခံစားရသည့်ချိုးဖောက်မှုများ အထူးသဖြင့် နေရပ်စွန့်ခွာနေထိုင်ခြင်းများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၏ ရေရှည်သက်ရောက်မှုများကို အဓိကထားပြီး ပြန်လည်သုံးသပ်ထားပါသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဒေသခံများ၏အမြင်သဘောထားများ၊ ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်တွင် ကြုံတွေ့ရသည့်အခက်အခဲများနှင့် ကျူးလွန်ခံရသူများ၏တရားမျှတမှုအား တောင့်တနေမှုကိုနားလည်ရန်အတွက် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့်သမိုင်းကြောင်းနှင့် ရေရှည်တည်ရှိနေသော အမွေဆိုးများကို သိရှိရန်အဓိကကျသည်။

အပိုင်း (က) သည် တပ်မတော်မှ ကရင်တိုင်းရင်းသား ကျေးရွာများအား စနစ်တကျတိုက်ခိုက်ခဲ့ပုံများနှင့် တိုက်ပွဲဒဏ်ခံရသည့် ဒေသများမှပြည်သူများအား လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုမျိုးစုံအတွက် ပစ်မှတ်ထားမှုများကို မီးမောင်းထိုးဖော်ပြထားသည်။ ထိုချိုးဖောက်မှုများအထဲတွင် သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အခြားသောလူမဆန်သည့် သို့မဟုတ် အရှက်ရစေသည့်လုပ်ဆောင်မှုများ၊ အမျိုးသမီးများအား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများကို စစ်လက်နက်သဖွယ်အသုံးပြုပြီး ကျယ်ပြန့်စွာကျူးလွန်ခြင်းနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများအားဖျက်စီးခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ တပ်မတော်သည် ဒေသခံပြည်သူများအား အကြောင်းငွေမပေးပဲ စစ်တပ်၏လုပ်ငန်းများတွင် လုပ်သားအဖြစ် အမြဲတမ်းအသုံးပြုခြင်း၊ အမွေကျူးလွန် ခိုင်းစေခံရ သူများအား အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းနှင့် အသက်အန္တရာယ်ပေးခြင်းများကိုလည်း မကြာခဏကျူးလွန်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် တပ်မတော်မှပစ္စည်းများလုယူခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်းများ၊ မြန်မာအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ မြေယာသိမ်းယူခြင်းများကိုလည်း လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။

ပုံမှာ တပ်မတော်မှ ဖာပွန်ခရိုင်၊ ဖလဒေးနှင့်သဒါဒေသရှိ ရွာသူရွာသားများအား ၂၀၀၇ ခုနှစ် မတ်လ ၂၁ ရက်နေ့ ညနေ ၃ နာရီခွဲ ၀န်းကျင်တွင် ပစ်သတ်ခဲ့ခြင်းကို ဖော်ပြထားပါသည်။

“တပ်မတော်ကကျွန်တော်တို့ကို ကန့်သတ်နယ်မြေအပြင်ထွက်မသွားဖို့ တားမြစ်ခဲ့တယ်။ ပြီးတော့ [ခရီးသွား] ခွင့်ပြု စာယူဖို့လည်း အမိန့်ပေးခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ သူတို့ချမှတ်ထားတဲ့စည်းကမ်းတွေကို မလိုက်နာရင် အဖမ်းခံရတာ၊ အသတ်ခံရတာတွေဖြစ်နိုင်တယ်။ ရွာသားအများကြီးဟာ ငါးများဖို့ ဒါမှမဟုတ် တောထဲမှာဟင်းသီးဟင်းရွာသွားရှာစားတဲ့အခါ သတ်မှတ်နယ်မြေကျော်မိလို့ အသတ်ခံခဲ့ရတဲ့သူတွေအများကြီးပဲ”

ပဲခူးတိုင်းအရှေ့ဘက်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ မုန်းမြို့နယ်ရှိ မေးခွန်းဖြေကြားသူအမျိုးသားတစ်ဦး

အပိုင်း (ခ) တွင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခမှဖြစ်ပေါ်လာသော နေရပ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်မှုများနှင့် ၎င်း၏နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်များကို သုံးသပ်ထားသည်။ ထိုအထဲတွင် လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများကြောင့် ကရင်လူမျိုးများနှင့် အခြားသောဒေသခံများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ကျေးရွာများအားစွန့်ခွာပြီး အလှည့်ကျထွက်ပြေးကြရသည့်ဖြစ်ရပ်များကို မီးမောင်းထိုးပြထားပါသည်။ အချို့သောသဘာဝကဖြစ်ရပ်များတွင် တပ်မတော်သည် ရွာသားများအားပစ်မှတ်ထားခြင်း သို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်မှုများပြုလုပ်ကာ အတင်းအဓမ္မနေရပ် ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်စေခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ပြည်သူလူထုအချို့သည် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများပြုရန် ပစ်မှတ်ထားခံရမည်ကိုစိုးရိမ်သဖြင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြပြီး အခြားသောသူများမှာ မြေယာသိမ်းယူခြင်းခံရသည့်အတွက် ၎င်းတို့၏ကျေးရွာအားစွန့်ခွာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ကရင်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်(KNLA)၏ ဆွေမျိုးများသည် တပ်မတော်၏အထူးပစ်မှတ်ထားခြင်းကို ခံရလေ့ရှိသည့်အတွက် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသည့်အခြေအနေနှင့် ရင်ဆိုင်ရလျက်ရှိသည်။ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်ကြသူများသည် ၎င်းတို့စိုက်ပျိုးခဲ့သည့်ဥယျာဉ်ခြံများအား ချန်ရစ်ခဲ့ကြရသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့အနေဖြင့် စားဝတ်နေရေးအခက်အခဲများ၊ ပြည်တွင်းစစ်ရှောင်စခန်းများ သို့မဟုတ် ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် အစာရေစာပြတ်လပ် သည့်အခက်အခဲများကို ကြုံတွေ့ခံစားကြရသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့အနေဖြင့် လူနေမှုဘဝနိမ့်ပါးသောကြောင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု လက်လှမ်းမီနိုင်စွမ်းမရှိသည့်အပြင် ကျန်းမာရေးပြဿနာအမြောက်အများကိုလည်း ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ခဲ့ကြရသည်။

အပိုင်း (ဂ) တွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့်ပဋိပက္ခများကြောင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ အလုပ်အကိုင်များ၊ ပညာရေးနှင့်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ရေတို၊ ရေရှည်အကျိုးသက်ရောက်မှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး တင်ပြထားသည်။ တိုက်ပွဲများ၊ ကျေးရွာများအားတိုက်ခိုက်ခြင်းများ၊ စားဝတ်နေရေးအခက်အခဲများနှင့် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုများသည်လည်း ကရင်လူငယ်များ၏ပညာရေးအား ထိခိုက်မှုများရှိစေပြီး ကလေးအမြောက်အများကို ကျောင်းထွက်စေခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် မတိုင်မီကာလများက အိမ်ထောင်ဦးစီးဆုံးရှုံးခဲ့ရသော အိမ်ထောင်စုများအနေဖြင့် ကလေးများ၏ပညာရေးအား ယခုတိုင် ထောက်ပံ့မှုများမပြုနိုင်ကြပေ။

အဓိကရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များ -

- မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကျေးလက်ဒေသတွင်နေထိုင်သော လူမှုအသိုက်အဝန်းအများစုသည် လယ်ယာလုပ်ငန်း သို့မဟုတ် နေ့စားအလုပ်များတွင်မှီခိုနေကြပြီး ဆိုးရွားသောလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် အိမ်ထောင်ဦးစီးအားဆုံးရှုံးခြင်း သို့မဟုတ် ယာယီမရှိခြင်းများသည်လည်း မိသားစုစားဝတ်နေရေးအတွက် ကြာရှည်သောအခက်အခဲများ ရင်ဆိုင်ရစေသည်။
- တပ်မတော်မှဒေသခံများအား ၎င်းတို့၏နေ့စဉ်လုပ်ငန်းများလုပ်ကိုင်ရန် သို့မဟုတ် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများ ရရှိရန်အတွက် လွတ်လပ်စွာလှုပ်ရှားသွားလာခွင့်အား တားဆီးပိတ်ပင်ထားသည့်အချိန်တွင် မြေယာ သို့မဟုတ် မွေးမြူရေးတိရိစ္ဆာန်များအားသိမ်းယူခြင်း သို့မဟုတ် ဖျက်စီးခြင်းပါပြုလုပ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဒေသခံများ၏စီးပွားရေးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ရပ်တည်ရှင်သန်နိုင်မှုအပေါ် ခြိမ်းခြောက်မှုများဖြစ်ပေါ်သည်။
- ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုပြုထားသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြား အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ရေရှည်ရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာကျန်းမာရေးချို့ယွင်းမှုများနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စိတ်ထိခိုက်မှုရောဂါဝေဒနာများအား ခံစားကြရသည်။
- တိုက်ပွဲများ၊ ကျေးရွာများအား တိုက်ခိုက်ခြင်းများ၊ စားဝတ်နေရေးအခက်အခဲများနှင့် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုများသည်လည်း ကရင်လူငယ်များ၏ပညာရေးအား ထိခိုက်မှုများရှိစေပြီး ကလေးအမြောက်အများကို ကျောင်းထွက်စေခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်မတိုင်မီကာလများက အိမ်ထောင်ဦးစီးဆုံးရှုံးခဲ့ရသော အိမ်ထောင်စုများအနေဖြင့် ကလေးများ၏ပညာရေးအား ယခုတိုင် ထောက်ပံ့မှုများမပြုနိုင်ကြပေ။

ဤပုံကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ဖာပွန်ခရိုင်၊ လူသောမြို့နယ်တွင် ၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၃ ရက်နေ့ ကရိုက်ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ပုံမှာ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသောကလေးသူငယ်များမှ ကျွဲများနေသည့်နေရာကို စာသင်ခန်းအဖြစ် စာသင်ယူခဲ့ခြင်းကို ဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]

ဤပုံကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ဖာပွန်ခရိုင် လူသောမြို့နယ်တွင် ၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၄ ရက်နေ့ က ရိုက်ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ပုံမှာ အမျိုးသမီးတစ်ဦးမှ တောထဲမှာရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခဲ့ရချိန်တွင် မီးဖွားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သူမသည် ကွင်းဆင်းကျန်းမာရေးလုပ်သား(ဆရာဝန်)တစ်ဦးထံမှ ဆေးဝါးစောင့်ရှောက်မှုရယူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]

အခန်း (၂)။ ။ NCA ရေးထိုးပြီးနောက်ပိုင်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ အခြေအနေများ

အခန်း (၂) တွင် ရွာသားများ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ထိတွေ့နေမှုများ၊ အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးမှ ၎င်းတို့၏ဘဝများအား မည်သို့သက်ရောက်မှုရှိနေကြောင်းနှင့် အနာဂတ်အတွက်မည်သို့မျှော်မှန်းချက်များထားရှိခြင်းများအကြောင်းကို ဆန်းစစ်တင်ပြထားသည်။ ဤအခန်းတွင် အတိတ်ကာလမှ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ လျော့နည်းသွားခြင်းရှိမရှိနှင့် ဒေသခံရွာသားများ လက်ရှိကာလတွင်ရင်ဆိုင်နေရသည့် ခြိမ်းခြောက်မှုပုံစံအသစ်များကိုလည်း ဖော်ပြထားသည်။

အပိုင်း (က) တွင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း၏ လက်ရှိအခြေအနေများကိုသုံးသပ်ပြထားပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ် တစ်လျှောက်တွင် အခြေအနေများတိုးတက်ကောင်းမွန်လာသည်ဟု ကောက်ချက်ချထားသည်။ အချို့သောစိန်ခေါ်မှုများ ကျန်ရှိနေသေးသော်လည်း လွတ်လပ်စွာလှုပ်ရှားသွားလာနိုင်မှု ပိုမိုများပြားလာသည့်အတွက် ဒေသခံများအား ၎င်းတို့၏ စားဝတ်နေရေးလုပ်ငန်းများ ပြန်လည်လုပ်ကိုင်ခွင့်ရရှိလာကြသည်။ သို့သော် အချို့သောလူမှုအသိုက်အဝန်းများအနေဖြင့် နေရပ်ရွေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုများ၊ မြေယာမရှိခြင်းနှင့် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းမရှိခြင်းများကြောင့် အခက်အခဲများ ရင်ဆိုင်နေရဆဲဖြစ်သည်။

အဓိကရာဇဝေတွေ့ရှိချက်များ -

- လက်နက်ကိုင်များကြားတိုက်ပွဲများကြောင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် တခါတရံ နေရပ်ရွေ့ပြောင်းနေထိုင်စေမှုများ ရှိနေသေးသော်လည်း အချို့သောဒေသများမှ မေးခွန်းဖြေကြားသူများက ၎င်းတို့အနေဖြင့် ယခင်ကထက်စာလျှင် ပိုမိုလုံခြုံသည်ဟုခံစားရကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အား တင်ပြခဲ့သည်။
- ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အခက်အခဲများရှိနေသေးသော်လည်း ထိုဝန်ဆောင်မှုများအား လက်လှမ်းမီနိုင်မှုများ ဒေသအတွင်းတိုးတက်ကောင်းမွန်လာသည်။
- ယခင်လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုပုံစံများဖြစ်သည့် သတ်ဖြတ်မှုများ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ကျားမအခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများ၊ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများ၊ ဘာသာရေးဆိုင်ရာခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ၊ အတင်းအဓမ္မစေခိုင်းခံရမှုများနှင့် လုယက်မှုများဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသေးသည်။
- ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ အခြားချိုးဖောက်မှုပုံစံအသစ်များဖြစ်သည့် မြေယာသိမ်းယူမှုများ တိုးမြှင့်လာခြင်းများနှင့် သဘာဝသယံဇာတများတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရာတွင် ကရင်လူမျိုးများ၏အခွင့်အရေးများအား ချိုးဖောက်ခံရခြင်းစသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ဖော်ပြသော သတင်းအချက်အလက်များပါ စုဆောင်းရရှိထားပါသည်။

ဤပုံကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်တွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ၊ အောက်တိုဘာလ ၁၄ ရက်နေ့က ရိုက်ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ပုံမှာ မုန်း၊ ကျောက်ကြီးနှင့် ရွှေကျင်မြို့နယ်များရှိ ရွာသူရွာသား (၄၀၀၀) ကျော်မှ လာမည့် တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာအပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ်တွင် လက်မှတ်ထိုးရေးအခမ်းအနားကို အတူတကွ ပူးပေါင်းကျင်းပခဲ့သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]

ဤပုံကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ တောင်ငူခရိုင်၊ ထန်းတပ်ပင်မြို့နယ်တွင် ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလက ရိုက်ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ပုံမှာ တပ်မတော်မှကုန်တင်ကားကြီးများဖြင့် စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စစ်သားဦးရေများကို ဘောင်လီနှင့် ရေသိုးကြီးစစ်တပ် စခန်းများသို့ တိုးချဲ့ပို့ဆောင်နေပုံကို ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]

အပိုင်း (ခ) တွင် ဒေသခံများ၏ လက်ရှိ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် အမြင်သဘောထားများကို တင်ပြထားသည်။ ဤတွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုပြုခဲ့သည့် ရွာသားအမြောက်အများသည် တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူညီချက်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ဆိုင်ရာ အခြေခံဗဟုသုတပင်မရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ဒေသခံအများစုက ပိုမိုလေ့လာလိုစိတ်ရှိပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်ချသူများနှင့်လက်တွဲကာ ၎င်းတို့၏ အကြံပြုချက်များအားတင်ပြပြီး ရေရှည်တည်တံ့သည့်ငြိမ်းချမ်းရေးရရှိရန် ကူညီဆောင်ရွက်လိုကြသည်။

အဓိကရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များ -

- သို့သော် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အား ယုံကြည်မှုမရှိခြင်းနှင့် ရေရှည်တည်တံ့သည့် ငြိမ်းချမ်းရေးရရှိနိုင်မည်မဟုတ်ဟူသည့် အဓိပ္ပါယ်ဆောင်သော အချက်များကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ထိုအထဲတွင် အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီချက်များအပေါ် ချိုးဖောက်မှုများရှိခြင်း၊ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများ ဆက်လက်ပြုလုပ်နေခြင်း၊ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း ဒေသအတော်များတွင် KNLA နှင့် မြန်မာတပ်မတော်တို့အကြား ပစ်ခတ်နေမှုများအပြင် မြန်မာစစ်တပ်၏ မြေယာသိမ်းယူမှုများနှင့် ဒေသခံများ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းမြေယာများအား စစ်တပ်၏အကျိုးအတွက် အသုံးပြုနေမှုတို့ ပါဝင်သည်။
- အချို့သောဒေသခံများက တပ်မတော်အနေဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အား ဒေသအတွင်း ၎င်းတို့၏အာဏာ ပိုမိုခိုင်မာလာစေရန်အတွက်အသုံးပြုနေခြင်းနှင့် အနာဂတ်တွင် လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်မှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ၎င်းတို့၏စိုးရိမ်မှုများကို ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။
- မြန်မာနိုင်ငံ၏နွေးကွေးသည့် နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကြောင့် ဒီမိုကရေစီသဘောထားပြည့်ဝသည့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရစနစ်အားတည်ဆောက်ရန်အတွက် ရေရှည်တည်တံ့သည့်ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှာ ထိခိုက်ပျက်ပြားမှုရှိနိုင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီဖက်ဒရယ်အစိုးရတစ်ရပ်ဖွဲ့စည်းရန်အတွက် နွေးကွေးသည့် နိုင်ငံရေးပြောင်းလဲမှုများကြောင့် ရေရှည်တည်တံ့သောငြိမ်းချမ်းရေး ထိခိုက်ပျက်ပြားလျက်ရှိသည်ဟု ဒေသခံအချို့ကယူဆကြသည်။ အချို့သောသူများက တပ်မတော်တစ်ရပ်တည်းထားရှိရေးအဆိုတင်သွင်းချက်ကြောင့် လုံခြုံမှုမရှိသကဲ့သို့ ခံစားနေကြရကြောင်း တင်ပြကြပါသည်။

ဤပုံကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ တောင်ငူခရိုင်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်တွင် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၁၅ ရက်နေ့က ရိုက်ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ပုံမှာ ဘုရင့်နောင်တပ်မတော် စစ်တပ်သင်တန်းမှူး၊ ပိုလ်မှူးကျော်ကျော်လွင်မှ ၂၀၁၆ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၁၀ ရက်နေ့က ဒေသခံရွာသူရွာသားများ၏မြေထဲတွင် ဆိုင်းဘုတ်တစ်ခုကိုစိုက်ထူထားခဲ့သောပုံဖြစ်သည်။ ဆိုင်းဘုတ်ထဲတွင် ဒီမြေသည် စစ်တပ်လေ့ကျင့်ရေးနယ်မြေဖြစ်သည့်အတွက် ဒေသခံပြည်သူပြည်သားများ၏ဝင်ထွက်သွားလာခြင်းကို တားမြစ်ထားကြောင်း ရေးသားထားသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]

ဤပုံကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ခဲဒဲကျေးရွာအုပ်စုတွင် ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၁ ရက်နေ့က ရိုက်ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ပုံမှာ ခဲဒဲကျေးရွာအုပ်စုရှိ ရွာသူရွာသားများမှ တပ်မတော်လမ်းဆောက်လုပ်ရေးစီမံကိန်းကို ကန့်ကွက်ဆန္ဒထုတ်ဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]

အခန်း (၃)။ ။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ တရားမျှတမှု အခြေအနေ

အခန်း (၃) တွင် တရားဝင်တရားစီရင်ရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် ကိစ္စရပ်များအကြောင်း ပါဝင်သည်။ ပထမဦးစွာ အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးမတိုင်မီကာလများက ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး စိန်ခေါ်မှုများကို စိစစ်ခဲ့သည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် ရေးထိုးပြီးနောက်ပိုင်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ များပြားလှသည့် တရားစီရင်ရေးစနစ်များနှင့်ပတ်သက်သော အတွေ့အကြုံများကိုဖော်ပြထားသည်။ ဤအခန်းတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အတွင်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင်တွေ့ကြုံရသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား တရားဝင် တရားစီရင်ရေးစနစ်ဖြင့်ဖြေရှင်း၍ရနိုင်ခြင်းရှိမရှိ ကြိုးပမ်းရှာဖွေဖော်ထုတ်ထားသည်။

အပိုင်း (က) တွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်များအရ အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးမတိုင်မီကာလများက ကျူးလွန်ခဲ့သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများမှာ ပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်ခွင့်ရရှိခဲ့သည်။ ရွာသားများမှ တရားမျှတမှုရရှိရန် ကြိုးစားအားထုတ်ရာတွင် ဖော်ပြခဲ့သော အခက်အခဲအတားအဆီးများမှာ

- လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ဝင်များအား ကြောက်ရွံ့ခြင်းကြောင့် တရားမျှတမှုရရှိရန်အတွက် တိုင်ကြားမှုမပြုလုပ်နိုင်ခြင်း။
- မြန်မာအစိုးရ၏ တရားစီရင်ရေးစနစ် လုပ်ငန်းစဉ်များကြောင့် တရားရေးတွင် လွတ်လပ်မှုမရှိခြင်း။
- စစ်အာဏာရှင်ခေတ်တွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုမရှိခြင်း။
- တပ်မတော်၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား အရပ်သားတရားရုံးများတွင် စီရင်၍ မရခြင်း။

"သူတို့က တိုင်းပြည်ကို သူတို့ကြိုက်သလိုအုပ်ချုပ်တယ်။ သူတို့က တကယ်တော့ဥပဒေကို လိုက်နာတာမဟုတ်ဘူး။ စစ်အစိုးရလက်ထက်က ကျွန်တော်တို့တွေ သေနတ်ကိုပဲကြောက်တယ်။ အဲဒီအချိန်တုန်းက စစ်တပ်က အမိန့်ကိုလိုက်နာရတော့ ဘယ်သူကမှခေါင်းမမော့ရဲဘူး။ အဲဒီကြောင့် ဘယ်သူမှတရားမျှတမှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး အသံမထွက်ဘူး။ အဲဒီအစား တိတ်တိတ်လေးနေတာက ကျွန်တော်တို့အတွက် ပိုပြီးကောင်းတယ်။ ကျွန်တော်ဘယ်တုန်းကမှ တရားမျှတမှုရှိတယ်လို့ မခံစားရဘူး။"

ကျေးရွာသူကြီးတစ်ဦး၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း

မေးခွန်းဖြေကြားသူအများအပြားက ယခင်လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဖြေရှင်းနိုင်မည့်နည်းလမ်းများကိုလည်း အကြံပြုတင်ပြခဲ့ကြသည်။ ထိုအထဲတွင် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများအား တရားဝင်တရားစီရင်ရေးစနစ်ဖြင့် တရားစွဲဆိုရန် သို့မဟုတ် ရာထူးမှရပ်နားရန် စသည်တို့ပါဝင်သည်။ ပြစ်မှုကျူးလွန်မှုအား အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ တောင်းပန်ခြင်းနှင့် ထပ်မံမဖြစ်ပွားမှုအာမခံချက်ပေးခြင်း စသည့်ပြစ်ဒဏ်ခတ်ခြင်းမဟုတ်သည့်နည်းလမ်းများကိုလည်း ကျင့်သုံးရန်အတွက် အားပေးသင့်သည်။ ရွာသူရွာသားအများစုသည် ၎င်းတို့၏မြေယာများ ပြန်လည်ရရှိလိုခြင်းနှင့် ၎င်းတို့ခံစားခဲ့ရသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများအတွက် မျှတသည့်လျော်ကြေးငွေရယူလိုကြောင်း တင်ပြကြသည်။ အခြားသူများမှာ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ငွေကြေး၊ ဥစ္စာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကူအညီများရယူလိုကြောင်း တင်ပြခဲ့ကြသည်။

အပိုင်း (ခ) တွင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လက်ရှိတရားစီရင်ရေးစနစ်၏ စီမံခန့်ခွဲမှုများအပေါ် ဒေသခံများ၏ အမြင်သဘောထားများကို ဖော်ပြထားသည်။ အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးပြုလုပ်ပြီးနောက်ပိုင်း ဒေသခံများတွေ့ကြုံခံစားရသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရခြင်းများအပေါ် ဒေသအတွင်းတည်ရှိနေသည့် တရားစီရင်ရေးစနစ်သုံးခုလုံးမှာ စိတ်ကျေနပ်စေလောက်သည်အထိတစ်ခုမှ ကုစားမှုပေးနိုင်ခြင်းမရှိကြောင်း ကောက်ချက်ချထားသည်။

အဓိကရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များ -

- ဓလေ့ထုံးတမ်း တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် သဟဇာတမဖြစ်ခြင်း၊ အမှုကြီးများအား မဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း၊ တရားစီရင်ချက်များ မပြုလုပ်နိုင်ခြင်းနှင့် ကျေးရွာအဆင့်ရွာသူကြီးများ၏ လာဘ်စားမှုများမှာ ပြဿနာတစ်ရပ်အဖြစ် ကျန်ရှိနေသေးသည်။
- မြန်မာအစိုးရ၏ တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် တပ်မတော်အား တရားစီရင်မှုမပြုလုပ်နိုင်ခြင်း၊ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများနှင့်ဆန့်ကျင်ပြီး ဘက်လိုက်မှုရှိခြင်း၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိခြင်း၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရန် အချိန်ကြာမြင့်ခြင်းများအပြင် လာဘ်ထိုးမှုနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုများရှိနေခြင်း စသည့်စိန်ခေါ်မှုများရှိနေပါသည်။ ထို့အပြင် တရားစီရင်ရေးတွင် ပါဝင်ရန် ဗမာစကားမပြောတတ်သည့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဒေသခံများအတွက် အခက်အခဲရှိသကဲ့သို့ ထိုတရားစီရင်ရေးအား အသုံးပြုရန်အတွက် ငွေကြေးကုန်ကျမှုအလွန်များပြားပါသည်။
- ကရင်ဒေသခံများအနေဖြင့် KNU ၏ တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို အသုံးပြုရန်စိတ်အားထက်သန်ကြသည်။ သို့သော် ထိုစနစ်သည် ရွာသားများ၏တိုင်ကြားမှုအားလုံးကို စီရင်ရန်အတွက် လုပ်ဆောင်နိုင်မှုမရှိခြင်း၊ ဥပဒေအားတသမတ်တည်းအသုံးပြုမှုမရှိခြင်း စသည့်စိန်ခေါ်မှုများအပြင် အရင်းအမြစ်နှင့်အရည်အသွေးမီသော ဝန်ထမ်းများလည်း မရှိပေ။ ထို့အပြင် ထိုစနစ်သည် စည်းကမ်းတင်းကျပ်မှုမရှိခြင်း၊ လာဘ်စားခြင်းနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုများရှိနေခြင်းများကြောင့် ထိုစနစ်အပေါ် အများယုံကြည်လက်ခံနိုင်မှု အားလျော့နည်းစေသည်။

နိဂုံးချုပ်

တပ်မတော်မှ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ အရပ်သားများအပေါ် နေရာအနှံ့အပြားတွင် စနစ်တကျနှင့် ကျူးလွန်ခဲ့သည့် သတ်ဖြတ်မှုများ၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းမှုများ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ကျားမအခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုများ စသည့် ဆိုးရွားသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမအပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး မတိုင်မီကာလများတွင် ကျူးလွန်ခဲ့သည်။ မြန်မာအစိုးရအနေဖြင့် စစ်တပ်မှကျူးလွန်ခဲ့သော ရက်စက်သည့်လုပ်ရပ်များအတွက် အဓိပ္ပါယ်ရှိသည့် တာဝန်ယူမှုပေးနိုင်သော ယန္တရားတစ်ခုဖော်ဆောင်လိုသည့် စစ်မှန်သောဆန္ဒကို ယခုအချိန်အထိပြသခြင်း မရှိသေးပေ။

၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမအပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီစာချုပ်ချုပ်ဆိုစဉ် အကြမ်းဖက်မှုအခြေအနေများကို လျော့နည်းလာပြီး အခြေခံ လူ့အခွင့်အရေးခံစားခွင့်များ တိုးတက်ရရှိခဲ့သော်လည်း စိန်ခေါ်မှုအမြောက်အမြား ကျန်ရှိနေသေးသည်။ အထူးသဖြင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် NCA စာချုပ်အားဖောက်ဖျက်ခြင်းနှင့် မြေသိမ်းမှုများက မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတစ်လျှောက်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ လက်ရှိတရားရေးစနစ်သည် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများအား ထိရောက်စွာဖြေရှင်းရန်အတွက် မပြည့်စုံမှုများစွာရှိနေသေးသည်။ ထိုသို့မပြည့်စုံမှုများတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိခြင်း၊ အကျင့်ပျက်ချစားခြင်း၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် တရားစီရင်ရေးစနစ်တွင် လုံလောက်သောစွမ်းရည်များ မရှိခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။

အတိတ်က လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် လက်ရှိချိုးဖောက်မှုများကိုကျူးလွန်ခဲ့သူများမှ ၎င်းတို့ကျူးလွန်ခဲ့သော အရာများအတွက် တာဝန်ခံစေရန် မျှတသော၊ သမာသမတ်ကျသော၊ ထိရောက်မှုရှိပြီး လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးစနစ်မရှိပဲ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်သည် လက်ရှိအကြပ်အတည်းအခြေအနေမှ ရှေ့ဆက်နိုင်မည်မဟုတ်ပေ။

တရားမျှတမှုရရှိရန်အတွက် ဘက်ပေါင်းစုံမှကြိုးစားရာတွင် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများရရှိရန် အာမခံချက်ပေးခြင်း၊ ယခင်ကျူးလွန်ခဲ့သူများအား ပြန်လည်ကုစားပေးခြင်းနှင့် ဒေသခံများ၏အသံများအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းတို့ ပါဝင်သင့်ပါသည်။

"တာဝန်ယူမှု တာဝန်ခံမှုမရှိပဲ ကျွန်မတို့ ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဘယ်လိုတည်ဆောက်ကြမလဲ။ တကယ်တော့ တာဝန် ယူမှုတာဝန်ခံမှုအတူ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို တစ်ပြိုင်တည်းသွားရမယ်။"

KWO ကရင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး၏ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦး

အကြံပြုချက်များ

၁) တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်သို့

လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များ

- မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးနှင့် နိုင်ငံတကာလူ့သားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေစာချုပ် များကို သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအဖြစ်ခံယူထားသည်နှင့်အညီ ပြည်သူများ၏ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများကို လေးစား၊ ကာကွယ်၊ ဖြည့်ဆည်းပေးရန်။
- စစ်ဆေးရေးဂိတ်များနှင့် ညမထွက်ရ အမိန့်များချမှတ်ပြီး ဒေသများ၏ ခရီးသွားလာမှုအား ကန့်သတ်ခြင်းများကို ရှောင်ကျဉ်ရန်၊ ပြည်သူများ၏ လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်အားလေးစားရန်နှင့် အများပြည်သူလုံခြုံစွာ ခရီးသွား လာနိုင်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးရန်။

ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ဘေးကင်းမှုနှင့်လုံခြုံမှု

- တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် (NCA) အပိုဒ် ၅(ဂ) တွင် ဖော်ပြထားသည်နှင့် အညီ နှစ်ဖက်သဘောတူညီမှုမရှိပဲ တပ်စခန်းအသစ်များဆောက်လုပ်ခြင်း၊ လက်နက်ခဲယမ်းများ ထပ်မံဖြည့်တင်း ခြင်းနှင့် အပစ်ရပ်နယ်မြေတွင် အင်အားအသစ်ဖြည့်တင်းခြင်းများ လုပ်ဆောင်နေမှုကိုရပ်တန့်ရန်။
- ကျေးရွာများ၏အနီးတဝိုက်နှင့် ရွာသားများနေထိုင်သည့် နေရာများအနီးပတ်ဝန်းကျင်တွင် စစ်ရေးလေ့ကျင့် နေမှုများအပါအဝင် စစ်ရေးလှုပ်ရှားနေမှုများအားလုံးကို ချက်ချင်းရပ်တန့်ရန်။
- NCA စာချုပ် အပိုဒ် ၈ (ခ) တွင် ဖော်ပြထားသည်နှင့်အညီ တဖက်အဖွဲ့အစည်းက ထိန်းချုပ်ထားသောနယ်မြေ အတွင်း လက်နက်ဖြင့်သွားလာမှုများကိုမပြုရန်နှင့် အင်အားသုံးခြင်းများနှင့် ထိပ်တိုက်တွေ့ဆုံမှုများအား ရှောင်ကျဉ်ရန်။
- လက်နက်ကိုင်တပ်များအုပ်ချုပ်သော သို့မဟုတ် ရောနှောအုပ်ချုပ်သည့် ဒေသများတွင် ဒေသခံပြည်သူများနှင့် သက်ဆိုင်ရာတိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ(EAOs)ထံမှ ကြိုတင်သဘောထားရယူခြင်းမရှိဘဲ လမ်း ဖောက်လုပ်ခြင်းနှင့် လမ်းပြုပြင်ခြင်းများ၊ အခြားအခြေခံ အဆောက်အဦးဆောက်လုပ်နေခြင်းများအားရှောင် ကျဉ်ရန်။
- အရပ်သားများအား ပစ်မှတ်ထားခြင်း၊ တရားလက်လွတ်သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ မြေယာသိမ်းဆည်းခြင်း၊ အမွေလုပ်အား ပေးစေခိုင်းခြင်း၊ ငွေညှစ်ခြင်းနှင့် လုယူခြင်း၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ကျားမအခြေပြု အကြမ်းဖက်ခြင်းများအပါအဝင် တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုသဘောတူညီချက် အပိုဒ် (၉) ပါ အရပ်သားများအား ကာကွယ် စောင့်ရှောက်မှု နှင့်ဆက်နွယ်သည့် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသောလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား ရပ်တန့်ရန်နှင့် အထက်ပါ ဖော်ပြထားသည့်အခန်းတွင်ပါဝင်သော အခြားတာဝန်ဝတ္တရားများအား လေးစားလိုက်နာရန်။
- အရပ်သားများနေထိုင်သည့် နေရာဒေသအားလုံးမှတပ်ဖွဲ့များနှင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအဆောက်အဦးများအား ဖယ်ရှားရန်။

မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများ

- အရပ်သားများ၏မြေယာများအား ဆက်လက်သိမ်းယူနေမှုများကိုရပ်တန့်ရန်နှင့် သိမ်းယူထားသည့်မြေယာများအားလုံးကို ပိုင်ရှင်အစစ်အမှန်များထံသို့ ပြန်လည်ပေးအပ်ရန်၊ မြေယာပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများအတွက် လျော်ကြေးငွေများပေးအပ်ရန်။ ထိုသို့ ပြန်လည်ပေးအပ်ရာတွင် ပင်ပန်းစွမ်းအား ဒုက္ခသည်များနှင့် နေရပ်စွန့်ခွာသူများအတွက် အိမ်ယာပိုင်ဆိုင်မှုပြန်လည်ပေးအပ်ခြင်းဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ (Pinheiro Principles) နှင့်အညီ ပြန်လည်ပေးအပ်ရမည်။ မြေယာများအား စစ်ရေးအတွက်အသုံးပြုထားပါက ထိုမြေများအား ပြန်လည်ပေးအပ်ခြင်းမပြုမီ အန္တရာယ်ရှိသောစွန့်ပေးမှုများအား ဖယ်ရှားရှင်းလင်းခြင်းများအား ဦးစွာပြုလုပ်ရမည်။

၂) တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များသို့

လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ၊ အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်

- စစ်မက်ဖြစ်ပွားသည့် အခြေအနေများတွင် နိုင်ငံတကာလူသားခြင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေများ၊ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများနှင့်အညီ အကြမ်းဖက်မှုအခြေအနေအား ကြိုတော်တော်ရရှိသည့် အရပ်သားအားလုံးအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရန်။
- မြေမြှုပ်မိုင်းများအသုံးပြုခြင်းကိုတားမြစ်ခြင်းအား အတည်ပြုပြီး NCA အပိုဒ် ၅(က) နှင့် (င) တွင် ဖော်ပြထားသည့် အတိုင်း မိုင်းရှင်းလင်းရေးလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ရမည်။ မြေမြှုပ်မိုင်းအများအပြားတည်ရှိသော နေရာများအား ရှင်းလင်းစွာသတ်မှတ်ခြင်းများပြုလုပ်ပြီး ထိုမြေမြှုပ်မိုင်းများတည်ရှိနေခြင်းကို အရပ်သားများအားသိရှိစေရန် လုပ်ဆောင်ရမည်။
- NCA အပိုဒ် ၇ (က) တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း နှစ်ဖက်တိုက်ရိုက် ထိတွေ့ရင်ဆိုင်မှုရှိသော နေရာများတွင် ထိတွေ့ပစ်ခတ်မှုမရှိစေရေးအတွက် စက်ဆက်သွယ်မှု၊ မြေပြင်ဆက်သွယ်မှုနှင့် အခြားသောဆက်သွယ်မှုနည်းလမ်းများချက်ချင်း ဆောင်ရွက်ရန်။ NCA အား ဖောက်ဖျက်သည့်အခါတွင် အကြမ်းဖက်သည့်နည်းဖြင့် တုန့်ပြန်သည်ထက် လက်မှတ်ထိုးထားသောအဖွဲ့များအနေဖြင့် ညှိနှိုင်းမှုများပြုလုပ်ကာ ထိတွေ့ပစ်ခတ်မှုများ မရှိစေရန်အတွက် ကာကွယ်ခြင်းများပြုလုပ်ပြီး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးဆိုင်ရာ ပူးတွဲစောင့်ကြည့်ရေးကော်မတီ (JMC) ထံသို့ အစီရင်ခံစာတင်ရမည်။
- လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီလိုအပ်နေသူများအား အကူအညီပေးနိုင်ရန်အတွက် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီပေးသူများ၊ သတင်းမီဒီယာများ၊ လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်သည့် အဖွဲ့များအား လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ ခံစားနေရသောဒေသများနှင့် အခြားအကြမ်းဖက်မှု ခံစားနေရသူများထံသို့ အကန့်အသတ်မရှိ ဝင်ရောက်ခွင့်ပေးရမည်။
- ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တွင် သက်ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များအားလုံးနှင့်ပတ်သက်ပြီး အားလုံးပါဝင်နိုင်သည့် ဆွေးနွေးပွဲများအား သင့်လျော်သည့် ကိုယ်စားလှယ်များအားလုံးနှင့်ကျင်းပပြီး တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုအားလုံး ပါဝင်လာနိုင်ရေးနှင့် ထိုဆွေးနွေးပွဲများတွင် ကျားမတန်းတူညီမျှမှုအမြင်မှလည်း ထည့်သွင်းဆွေးနွေးနိုင်ရန် လုပ်ဆောင်ရမည်။

၃) မြန်မာအစိုးရသို့

နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေ ဆိုင်ရာ စာချုပ်များ

- မြန်မာအစိုးရမှ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအဖြစ် လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့်စာချုပ်များဖြစ်သည့် အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပျောက်ရေး ကုလသမဂ္ဂသဘောတူညီချက်စာချုပ်(CEDAW)၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးဆိုင်ရာစာချုပ် (ICESCR)၊ ကလေးသူငယ်များအခွင့်အရေးဆိုင်ရာစာချုပ် (CRC) အပြင် ဂျင်နီဗာစာချုပ် အပိုဒ် (၃) နှင့်အညီ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများအား လိုက်နာရန်။

မြေယာအသုံးပြုမှုနှင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု

- မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းစီမံခန့်ခွဲမှုဥပဒေအားဖျက်သိမ်းရန်။ ဒေသခံပြည်သူများ၏ မြေယာများအား သိမ်းယူမှုများကို ရှောင်ရှားရန်။ မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းစီမံခန့်ခွဲမှုဥပဒေအရ အရပ်သားများအားကျူးကျော်မှုဖြင့် တရားစွဲဆိုနေမှုများအားရပ်တန့်ရန်။
- မြေယာသိမ်းယူရန်အတွက် အဓမ္မဆောင်ရွက်နေမှုများအားလုံးကို ချက်ခြင်းရပ်တန့်ရန်။
- ပါဝင်ပတ်သက်သူများအားလုံးနှင့်အတူ လွတ်လပ်ပြီး ကြိုတင်အသိပေး၍ သဘောတူညီချက် ရယူမှုလုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိသေးပါက တိုင်းရင်းသားဒေသများအတွင်း လုပ်ဆောင်နေသော သဘာဝအရင်းမြစ်ထုတ်ယူမှုများ၊ စိုက်ပျိုးရေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံဆောက်လုပ်ခြင်း အကြီးစားစီမံကိန်းများကို ချက်ခြင်းရပ်တန့်ထားရန်။

မူဝါဒနှင့်အုပ်ချုပ်ရေး

- ရေရှည်တည်တံ့သော ရင်းနှီးမှုတည်ဆောက်နိုင်ရန်အတွက် ဒေသခံပြည်သူများနှင့် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရန်။
- ကျေးလက်ဒေသရှိ လူမှုအသိုက်အဝန်းမှ အဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝသော စေ့စပ်ဆွေးနွေးမှုများ အစိုးရနှင့် ပြုလုပ်နိုင်ရန်နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပါဝင်လာနိုင်မှုရှိစေရန်အတွက် ၎င်းတို့အား စစ်မှန်သောအခွင့်အရေးများပေးရန်။

တရားမျှတမှုနှင့် တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှု

- တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုသဘောတူညီချက် မတိုင်မီကာလများနှင့် လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးကာလများအတွင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှုရှိရန်နှင့် ပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်ခွင့်ကို အဆုံးသတ်ရန်အတွက် လိုအပ်သည်အားလုံးကို ဆောင်ရွက်ရန်။
- လွတ်လပ်ပြီးဘက်လိုက်မှုမရှိသော ယန္တရားများအားတည်ထောင်ကာ (တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ်မချုပ်ဆိုမီနှင့် ချုပ်ဆိုပြီးအချိန်များတွင် ကျူးလွန်ခဲ့သည့်) လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများနှင့် နိုင်ငံတကာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေများအား ချိုးဖောက်နေမှုများအား ပွင့်လင်းမြင်သာစွာနှင့်တရားမျှတစွာ အချိန်နှင့်တပြေးညီ ဖော်ထုတ်အရေးယူရန်။
- လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသူများအား ဥပဒေအရဖြစ်စေ ဥပဒေပြင်ပမှဖြစ်စေ ထိရောက်မှုရှိသည့် လျော်ကြေးငွေပေးအပ်ခြင်း၊ အစားထိုးပေးအပ်ခြင်းနှင့် ပြန်လည်ကုစားခြင်းတို့ဖြင့် ကုစားခွင့်များ ပေးရန်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ရာတွင် ကုလသမဂ္ဂ၏ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ချိုးဖောက်ခံရသူများအတွက်နှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေအား ပြင်းထန်စွာချိုးဖောက်ခံရသူများအတွက် ပြန်လည်ကုစားခွင့် အခြေခံမှုများနှင့် လမ်းညွှန်မှုများအတိုင်း လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန်။

ကျန်းမာရေး

- စိတ်ကျန်းမာရေးဝေဒနာသည်များ၊ ကလေးသူငယ်များနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး အထူးသဖြင့် ကျေးလက်ဒေသတွင်ရှိသော လူမှုအသိုက်အဝန်းများနှင့် လူနေထူထပ်သည့်ကျေးရွာများ၊ မြို့များနှင့်မြို့ကြီးများတွင် အခြေခံကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအဆောက်အအုံများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများအား ပိုမိုလက်လှမ်းမီစေရန်အတွက် တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ပေးရန်။

ပညာရေး

- သင့်လျော်သည့် ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ပညာရေးဆိုင်ရာ အထောက်အကူများ အားလုံးကို အသုံးပြု၍ မြန်မာအစိုးရအနေဖြင့် တာဝန်ရှိသည့်အတိုင်း ကလေးသူငယ်များအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စာချုပ်၏ အပိုဒ် ၁၉ အောက်တွင်ပါရှိသော ကလေးသူငယ်များအပေါ် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဒဏ်ရာရစေသည့်

အကြမ်းဖက်မှုများ၊ မတရားသဖြင့်လျစ်လျူရှုသည့်အပြုအမူများ ပြုမူခြင်းများအပြင် ကျောင်းများတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများမှ ကာကွယ်ပေးရန်။

၄) မြန်မာအစိုးရနှင့် KNU/KNLA ထံသို့

လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီများ

- လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီလိုအပ်နေသူများအား အကူအညီပေးနိုင်ရန်အတွက် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီပေးသူများ၊ သတင်းမီဒီယာများ၊ လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်သည့်အဖွဲ့များအား နှစ်ဖက်အပြန်အလှန် ညှိနှိုင်းမှုများပြုလုပ်ပြီး လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခခံစားနေရသောဒေသများနှင့် အခြားအကြမ်းဖက်မှု ခံစားနေရသူများထံသို့ အကန့်အသတ်မရှိ ဝင်ရောက်ခွင့်ပေးရန်။

ပညာရေး

- ဆရာများအနေဖြင့် ကျောင်းများတွင် ကလေးများအားရိုက်နှက်ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းများဖြင့် ထိခိုက်စေမှုများကို ရပ်တန့်ရမည်။ ကလေးသူငယ်များ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာစာချုပ်နှင့်အညီ မြန်မာအစိုးရအနေဖြင့် တာဝန်ဝတ္တရားရှိသည့်အတိုင်း ရိုက်နှက်ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းနှင့် အခြားရက်စက်သည့် သို့မဟုတ် သိက္ခာညှိုးနွမ်းစေသည့် အပြစ်ပေးမှုများမှအကာအကွယ်ပေးပြီး ကလေးများ၏အခွင့်အရေးကို လေးစားရမည်။ ဆရာ/မများအား အကြမ်းမဖက်သော စည်းကမ်းတင်းကြပ်မှုနည်းလမ်းများကို လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရမည်။

၅) KNU/KNLA ထံသို့

မူဝါဒနှင့် အုပ်ချုပ်ရေး

- အရပ်သားများနှင့် ဒေသတွင်း အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများအတွက် KNU ၏ ဥပဒေများအား ပိုမို သိရှိလာစေရန်အတွက် တရားဥပဒေဆိုင်ရာ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပပေးရန်။

လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများနှင့် အခြားအကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ အခြေအနေများ

- လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများအကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများအားတားမြစ်ရန်၊ ကျားမ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများအား ပပျောက်စေရန်အတွက် ဂျီနီဗားဆော်သံ ကတိကဝတ်မှတ်တမ်း (Geneva Call's Deed of Commitment) နှင့် လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများ၏ အကျိုးဆက်များကြောင့် ကလေးများနာကျင်ထိခိုက်နေမှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး ကတိကဝတ်မှတ်တမ်းများတွင် ဖော်ပြထားသည့် တာဝန်ဝတ္တရားများအား လေးစားလိုက်နာရန်။

၆) စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများထံ

- ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ (UN) ၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အခြေခံလမ်းညွှန်ချက်များနှင့်အညီ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဒေသခံများ၏လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားရန်။
- မည်သည့်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ သို့မဟုတ် အခြေခံအဆောက်အအုံစီမံကိန်းများအား စတင်ခြင်းမပြုမီလွတ်လပ်၍ ကြိုတင်အသိပေးသဘောထားရယူသည့်စနစ် (FPIC) စံနှုန်းများနှင့်အညီ ဒေသခံလူထုနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပြီး ခွင့်ပြုချက်များရယူရမည်။ ထိုအထဲတွင်
 - စီမံကိန်း အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုမီ၊ ပြုလုပ်နေစဉ်အတွင်းနှင့် လုပ်ဆောင်ပြီးသည့် အချိန်များတွင် အချိန်နှင့်တပြေးညီ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများပြုလုပ်ပြီး ဒေသခံပြည်သူများ၏ စိုးရိမ်မှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးရန်။

- စီမံကိန်းနှင့်ပတ်သက်သည့် လုပ်ငန်းအကြောင်းအရာ၊ လုပ်ငန်းအရွယ်စား၊ နောက်ပြန်သွားနိုင်မှုနှင့် လုပ်ငန်းနယ်ပယ်များဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များအား ဒေသ၏ဘာသာစကား၊ ဒေသ၏ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အိတ်ကွင်ကျဖြစ်မည့်ပုံစံဖြင့် ဖော်ပြရန်။
 - သဘောတူညီချက်ရယူခြင်းနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုများကို သေချာစေရန်အတွက် သဘောထားမှတ်ချက် ရယူသည့်လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နေစဉ်အတွင်း ဒေသခံများတင်ပြသည့် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို သေချာစွာ မှတ်တမ်းတင်ထားရန်။
 - အမျိုးသမီးများနှင့် လူနည်းစုအဖွဲ့များအပါအဝင် ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ ဖယ်ကျဉ်ခံထားရသည့်အဖွဲ့များအား ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့်လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်လာစေရန်အတွက် လုပ်ဆောင်ရန်။
 - ဒေသခံအဖွဲ့ဝင်များအားပေးထားသည့် ကတိကဝတ်များကို တရားဝင်ဖြစ်စေရန်နှင့် လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် အတွက် အဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝသည့်ညှိနှိုင်းမှုများတွင် ပါဝင်လုပ်ဆောင်ရန်။
 - စီမံကိန်းလုပ်ဆောင်နေသည့်ကာလအတွင်း ကြီးကိုင်ခြယ်လှယ်မှုများ၊ အကျပ်ကိုင်မှုများမရှိစေရန်အတွက် သေချာစွာဆောင်ရွက်ရန်။
- လုပ်ငန်းများအတွက် မြေယာများရယူခြင်း သို့မဟုတ် ဝါးရမ်းခြင်းများမလုပ်ဆောင်မီ ဓလေ့ထုံးတမ်း မြေယာအသုံးပြုမှုစနစ်နှင့်ပတ်သက်ပြီးသိရှိအောင် သတင်းအချက်အလက်ရယူခြင်းများပြုလုပ်ကာ ဒေသအတွင်းရှိ တရားဝင်ပုံစံနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းမြေယာပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်အား အသိအမှတ်ပြုရန်၊ နေရပ်ရွေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းနှင့် မြေယာသိမ်းယူခြင်းများမရှိဟူသော မြန်မာအစိုးရ၏ အာမခံချက်အပေါ်တွင် မှီခိုခြင်းမပြုရန်။
 - မြေယာများရရှိရန်အတွက် နိုင်ငံထက်စီးနင်းရယူခြင်းများအား ချက်ခြင်းရပ်တန့်ရန်နှင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု အထောက်အထားရှိသည်ဖြစ်စေ မရှိသည်ဖြစ်စေ ထိုမြေများအတွက် သင့်လျော်သည့်လျော်ကြေးငွေများ စီမံပေးရန်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားရေးစနစ်တွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းမြေယာအား အသိအမှတ်ပြုခြင်းမရှိသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ဓလေ့ထုံးတမ်းမြေပိုင်ရှင်များအား ၎င်းတို့၏မြေကိုရယူရန်အတွက် တရားဥပဒေဖြင့် အနိုင်အထက်ပြုခြင်းများကို ရှောင်ကျဉ်ရန်။
 - မည်သည့်စီးပွားရေး သို့မဟုတ် အခြေခံအဆောက်အအုံ စီမံကိန်းများမလုပ်ဆောင်မီ ပြည့်စုံသည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆိုင်ရာစစ်တမ်းနှင့် လူမှုဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆိုင်ရာစစ်တမ်းများ ကောက်ယူရန်။ ရှာဖွေတွေ့ရှိမှုများအား ဒေသခံဘာသာစကားဖြင့် ရရှိနိုင်ရန်အတွက် လုပ်ဆောင်ပေးရန်။ စီမံကိန်းကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်ခံစားရမည့် ဒေသခံများအား သင့်တင့်မျှတသည့်လျော်ကြေးငွေများ ပေးအပ်ရန်။
 - မြန်မာနိုင်ငံ၏လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည့်ကုမ္ပဏီများနှင့် အကျိုးတူပူးပေါင်းခြင်းများအား ရှောင်ကြဉ်ရန်။ စီးပွားရေးသို့မဟုတ် အခြေခံအဆောက်အအုံစီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် မြန်မာအစိုးရ၊ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၊ အခြားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် လှည့်ဖြားရန် ပူးပေါင်းကြံစည်ခြင်းများအား ရှောင်ကြဉ်ရန်။
 - ပုဂ္ဂလိကလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များအား ဒေသခံများ၏လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခြင်းမရှိပဲ တာဝန်ထမ်းဆောင်နိုင်ရန်အတွက် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရန်။ ပုဂ္ဂလိကလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသူများအား မျှတသည့်လျော်ကြေးငွေများပေးအပ်ရန်နှင့် ကျူးလွန်သူများအား အရေးယူရန်။

၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့သော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သည် လွတ်လပ်သောလူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး မြန်မာပြည်အတွင်း လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန် ရွာသားများ၏အသံများကို မှတ်တမ်းတင်ခြင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများအပေါ် သူတို့၏အခွင့်အရေးများကို ပြန်လည်တောင်းဆိုခြင်း၊ တုံ့ပြန်ကာကွယ်ခြင်း စသည့်နည်းဗျူဟာများအား ပံ့ပိုးပေးခြင်းဖြင့် လုပ်ဆောင်နေပါသည်။ ထို့အပြင် ရရှိသည့်သတင်းအချက်အလက်များကို ဖြန့်ဝေပေးခြင်းနှင့် ချိုးဖောက်မှုများကိုကာကွယ်လျှောက်ဆိုသည့်ရွာသားများ၏နည်းဗျူဟာများ ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန် ၎င်းတို့နှင့်ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှုများလုပ်ခြင်းဖြင့် မြန်မာပြည်ရှိလူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန် ကြိုးပမ်းလျှောက်ဆိုပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏လုပ်ငန်းများကို အသေးစိတ်သိရှိလိုပါက www.khrgh.org တွင် ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။